

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1990
FORFATTER:	Søren Mulvad
TITEL:	Absalon i Dons.
KORT RESUME:	Teatergarderoben Absalon ved Søren Kjær i årene 1960 - 77.

Absalon i Dons

Af Søren Mulvad

I 1948 købte min mormor et hus i Dons, Persillegades villa. Her tilbragte jeg en stor og lykkelig part af min barndom.

I begyndelsen af 1950'erne flyttede min morbror, Søren Kjær hjem og fik arbejde hos Schæffers Boghandel i Kolding. Han tog straks kontakt med KOTA, Kolding og Omegns Teater Amatører, og var med til de første festspil på Koldinghus. Jeg husker ham som »Købmanden i Venedig«, i skuespillet af samme navn. Senere glansrollen som »Tobias Hikke« i *En Skærsommernatsdrøm* sammen med Erik Larsen og Erik Påske. Der faldt mange andre roller af til ham, hvor han høstede et stærkt fortjent bifald.

Søren Kjær havde gennem hele sin ungdom spillet teater på amatørbasis, og senere i København på forskellige scener. Det var derfor ret set, da en fjernere slægtning, Axel Andersen, som dengang havde *Dansk Teaterforlag* på Dyrehavevej, foreslog ham at købe teatergarderoben Absalon, da den blev til salg. Det var en udlejningsforretning med teaterkostumer og rekvisitter, som dengang lå i Vindegade i Odense, i samme ejendom som forsikringselskabet Absalon. Deraf navnet.

Søren Kjær slog til, økonomisk støttet af Axel Andersen, og i forsommeren 1960 blev baghaven med hønsehusene molesteret, og man begyndte at bygge baghuset, hvor kostumerne skulle være.

Vennerne fra KOTA hjalp frivilligt til med at mure, sætte vinduer i og meget andet til faget henhørende. Et fast inventar i hjemmet den sommer var Erik Hansen fra Kolding, hvis praktiske håndslag der var god brug

for. Som kuriosum kan nævnes, at Per Bødker Andersen, nu borgmester i Kolding, som stor knægt lå og sømmede alle tagpladerne fast. Han morede sig med at kalde på »Søren«, og når så Søren Kjær eller jeg viste os, så var det altid den modsatte, han havde ment. Bygningen kom vel under tag, og smeden fik sat bøjlestativer op til de næsten 8000 dragter, der skulle hentes fra Odense.

Der havde været en delegation på Fyn for at bese herlighederne, og jeg, der allerede var ligeså teaterinteresseret med mine 12 år, måtte foreløbig nøjes med at se på de fotos, der var taget på turen til Odense. Byggeriet var til ende ca. midt i august måned 1960.

Jeg havde fulgt alle faserne, men desværre måtte jeg rejse hjem, da skolen begyndte, inden kostumerne ankom. Vi boede dengang på Als, så der var lange udsigter til, at jeg fik herlighederne at se. Endelig kom så efterårsferien, hvor jeg straks rejste til Dons, og trådte ind i et hus, der lugtede helt anderledes end den gennemtrængende duft, som kamferkisterne i stuen ellers havde vænnet mig til. Det var med megen spænding, jeg tog garderoben i øjesyn – og forventningerne blev ikke skuffede. Om der virkelig var 8000 dragter, skal lades usagt, for mange af løsdelene kunne kombineres til mange forskellige udklædninger. Ikke mindst var det spændende at undersøge alle kasserne, skufferne, hyldeerne, æskerne, mapperne m.m. Der var skuffer fulde af briller, lorgnetter, monokler, pince-nez'er, gammeldags sygekassebriller, æsker fulde af skæg i alle kulører, kasser med badetøj, strudsefjer, capeauclacq'er, handsker, sko, spænder, veste og sølvknap-

Søren Kjær med hunden Freddy (Foto: Kaj Grosen)

per. Remsen får ingen ende.

På dette tidspunkt var endnu mange af delene originale antikviteter, som efterhånden blev handlet og omsat i større mængder af mere udlejningsegne effekter. Alene våbnene var et kapitel for sig. Der var

mængder af bajonetter, pistoler, geværer, daggertter og sabler. Næsten alt originalt. Efterhånden steg interessen for disse blandt samlere, og det blev mere risikabelt at sende dem ud af huset. På en tid gik det stærkt ud over nazi-emblemer og -knapper. De måtte erstat-

tes af similiting. Det var et paradys for en dreng at komme på besøg i denne Aladdins hule.

Til alt held var det i det første år sparsomt med ordrer, for min morbror stod alene med det hele og måtte sætte sig ind i et omfattende materiale af skuespil. *Dansk Teaterforlag* lånte ham beredvilligt mange tusinde skuespilhæfter i årenes løb, og hans kendskab blev umådeligt stort. Han havde, og har, en kræsen sans for stilistiske virkninger, og fik efterhånden stor viden om modens historie. Det gjaldt om ikke at sammensætte kostumer fra forskellige tidsperioder i ét skuespil. Der var god tid til at læse rollehæfter, og efterhånden som ordrestrømmen accelererede, og den parate viden var på plads, gled hele ekspeditionen nemmere.

Der kom i tidens løb adskillige medarbejdere. Skiftende syersker har arbejdet i garderoben, ikke mindst konerne i Persillegade var glade for en ekstraskilling, tjent ved sybordet. Men størst hjælp ydede »Jupp«, alias Josef Adamy. Oprindelig søn af en vinbonde ved Mosel, men efter giftermål med en Koldingpige blev han meget glad for og optaget af arbejdet med kostumerne. Han oparbejdede en sikker sans for forretningen. Hans smittende humør og glade vid har sat kulør på manganen dag i Dons. Det andet faktotum var »Julle«, nabokonen, Julie Sørensen, som jeg har kendt, siden jeg kunne gå selv. Hun havde i sit hjem lært finere vask og fransk strygning, hvilken kunnen hun, med excellent verve, praktiserede på tusinder af fischu'er, halsbind, skjortebryster, manchetter, mamelukker, skørter og i det hele taget på alt linned, kniplot og hæklet. Det er ikke mindst hendes skyld, at det hvide i kostumerne gik så friskt ud til kunderne, som det gjorde. Det kulørte fik en mere hårdhændet behandling på pakkebordet. Godt afgnubbet med rensesvæske på de værste steder, så var det godt. Et par sorte bukser med en hvid plet fik et par strøg med en sort tuschpen og kunne bruges igen.

Et par personer, som blev af betydning i det daglige,

var posten, fragtmanden og vaskerimanden. Ikke mindst fragtmanden var en indflydelsesrig person. Det gjaldt om at have pakket, til han kom med sin lastbil om eftermiddagen. Han kunne bestikkes med en øl til at vente, men hans forretning var igen afhængig af, om han nåede toget i Kolding. Der kunne være febrilske timer, inden kasserne med kostumer blev læsset. Fragtmanden kørte næsten altid skævt op i indkørslen, og roserne i den ene side og græsplænen i den anden fik et par brede »vigespør« i årenes løb.

Den første aften jeg skulle til sengs, efter at kostumerne var installeret, fik jeg en overraskelse. Hele mit værelse var stablet til med kasser. Kun en snæver gang førte hen til sengen. Det var alle nissedragterne, som der alligevel ikke havde været plads til i den nye tilbygning. Det varede adskillige år, inden de kom ned i stueetagen.

Efterhånden meldte gamle kunder fra garderobens Odense-tid sig igen, og travlheden steg. I de første somre kunne Jupp sidde i gården og sy eller hænge tøj ud til luftning i alle tagrender og på et stort stativ, som var bygget op i gården. Det var et meget festligt syn at komme i gården, når huset var dækket af hundreder af

kostumer, som hang ned fra bøjlerne i tagrenderne. På omskiftelige sommerdage kunne frokostpausen blive noget forvirret. Kom der en sky, måtte alle mand ud og tage tøj ind i en ruf.

Søren Kjær tog plads som scenemester på Sans Souci om sommeren og havde en god indtjening af det tillige med, at han morede sig med atter at være med på et teater. I de sidste år fik han små roller i sketch og revyprægede indslag i det populære sommerteater. Min familie og jeg var gerne med derude hver sommer, og der gik manganen stund med fortælling om, hvordan forestillingerne var forløbet sæsonen igennem. Forskellige kunstnere, ofte af international berømmelse, kom på besøg i Dons. Bl.a. Travelli og hans kone som virkelig blev venner af huset. Garderoben lejede dragter ud til Sans-Souci.

1964 blev udvidelsesåret. Der var købt adskillige mindre udlejningsforretninger ind til Absalon, bl.a. Ole Sejersens Garderobe i Århus og Ingrid Langballes Garderobe. På den måde kom der adskillige teaterhistoriske rarieteter og klenodier ind i forretningen. Carl Alstrups dragt som »Jepp« i *Jepp på Bjerget*. Ellen Gottschalcks dragt fra titelrollen i *Den glade Enke*, i hjemmet altid kaldet »Den flade Enke«, ligesom Kolding Dampvaskeri konsekvent kaldtes »Kolding Vampdaskeri«. Vi havde Karin Nelles kjole fra *Nej*, og som pragtstykke: en russisk uniform fra diplomatiet i slutningen af 1800-tallet med sølvtrækkeri på rød grund. Helt pragtfuldt. Den skal have tilhørt en af ministrene i følget, da den senere czar Alexander III som ung prins friede til prinsesse Dagmar.

Hele forretningens usædvanlighed og farvepragt tiltrak ofte journalister. Der blev skrevet mange gode artikler om garderoben, og som det ofte er tilfældet, blev det tit den samme plade, der blev sat på til dem alle sammen. Historien om den russiske uniform er optrykt utallige gange. Det samme gælder en »avisand«, der turnerede over store dele af Europa og forårsagede megen moro. En besøgende journalist klap-

pede Søren Kjærs lille gravhund Freddy, og sagde: »Så er han her måske enearving til hele molevitten?« »Ja, ja det er han skam«, svarede min morbror. Det resulterede i, at der kom en stort opsat artikel i B.T. med overskriften »Hund arving til millionforretning«. Via bureauer gik den hele Europa over, og Søren Kjær fik ægteskabstilbud fra mange dyrevenner i ind- og udland.

Der kom i årenes løb adskillige sjove ordrer fra udlandet. Der var engang udlejet dragter til *Frk. Nitouche*, som turnerede i det nordlige Norge i et helt år, førend de kom hjem igen. Der var dragter på Cuba, De vestindiske Øer, Grønland og Færøerne. En ordre, som blev formidlet via kontakter til skuespillere på Århus Teater, fra amerikaneren Rod Geiger, resulterede i sagsanlæg. Rod Geiger rejste til USA med 30 par nis-

setræsko og næsten alle kostumerne til *Fyrtojet* og efterlod en ubetalt regning. Sagsanlægget gav ikke nogen erstatning. Alle broer var brudt af bag den store mand.

De første år var udlejningen meget sæsonbestemt. Karnevalskostumer om foråret, nisser til jul og dille-tantkomedier i forsamlingshusene gruppevis forår og efterår. Men i løbet af få år kom to gode indtægtskilder til. Det ene var de store sommerspil. Først på Nyborg Vold og så Vikingspillene i Jels. Det andet var byfesterne med historiske optog. Så var det forbi med de stilfærdige somre, og min morbror måtte opgive »scenemesterskabet« i Kolding. Ordrene blev dog nu ofte afgivet i så god tid, at vi kunne nyde en god kaffepause om eftermiddagen i sommertiden.

Arbejdet bragte min morbror mange gode kontakter til professionelle skuespillere. Miskow Makwarth, Mogens Brix og Kjeld Høegh har alle spillet en vis rolle i mit barndomshjem. Skuespillerinden Annie Jessen var også ven af huset i de år, hvor hun optrådte om sommeren på Sans Souci. Men ellers var det hovedsagelig amatører, der kom og lejede dragter.

Et stort Danmarkskort var en vigtig rekvisit i forretningen. Det blev ofte konsulteret, når belliggheden af et afsides forsamlingshus skulle bestemmes, så adressen og forsendelsesruten kunne fastlægges. Jeg anlagde dengang en mindre samling af banemærker fra landets forskellige privatbaner. Den illustrerer hvilke kroge af landet, der var forbindelse til. I højsæsonen måtte der arbejdes til kl. 1 og 2 om natten, også fordi karnevalsgæster kom sent om aftenen og tit havde svært ved at vælge dragt. Det kunne være et mareridt, når et større selskab ankom kl. 10 om aftenen og skulle leje karnevalskostumer. Yngre og ældre bliver nye mennesker, når de får et kostume på, ja, en hat kan til tider gøre underværker, og folk, som til daglig bærer på en værdighed, bliver fjantede og får legelyst. Ikke underligt, at vi somme tider slukkede alt lys tidligt og hørte radio i mørke for dog at få en enkelt friaften.

Forretningen blev i 1977 solgt til Helen Bødker Andersen og flyttet til Bramdrupgård i samme bygninger som *Dansk Teaterforlag*. En livlig epoke i Persillegade i Dons havde fundet sin afslutning.